

ПРЕДСТАВНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ ЗА КОРДОНОМ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ

REPRESENTATION OF THE UKRAINIAN NATIONAL BAR ASSOCIATION ABROAD: HISTORY OF FORMATION AND DEVELOPMENT

Каденко О.О., адвокат, член Ради адвокатів України,
Заслужений юрист України

Стаття присвячена правовому статусу утворень, що представляють Національну асоціацію адвокатів України (далі – НААУ) в інших країнах, історії їх виникнення, розвитку та трансформації.

Встановлено, що на даний час представництво НААУ за кордоном здійснюється за допомогою представників, які жодному органу адвокатського самоврядування не підконтрольні. Для діяльності представників НААУ за кордоном характерна підзвітність, підконтрольність, плановість та скоординованість.

Визначено, що у період часу з 2012 року до 2015 року представництво НААУ за кордоном здійснювалось без спеціально створеного для цього утворення. З 17 грудня 2015 року до 17 листопада 2016 року представництво НААУ за кордоном було представлено іноземними представництвами, які формувались виключно РАУ. З 17 листопада 2016 року по 02 серпня 2022 року представництво інтересів НААУ за межами України здійснювалось представництвами НААУ за кордоном, які створювались РАУ, а формувались головою НААУ, РАУ за активної участі Комітету НААУ з міжнародних зв'язків. З 02 серпня 2022 року представництво НААУ за кордоном здійснюється фізичними особами – представниками, які призначаються, увільняються та контролюються головою НААУ, РАУ, а також координуються та контролюються Комітетом НААУ з міжнародних зв'язків.

Узагальнено, що представництво НААУ за кордоном розвивалось у спосіб руху від складних форм до простих: від відокремлених підрозділів НААУ, що створюються та контролюються вищим постійно діючим органом адвокатського самоврядування – РАУ, до окремих осіб, правосуб'єктність яких одноосібно визначається головою НААУ, РАУ.

Висловлено думку, що з огляду на значущість діяльності представників НААУ за кордоном, невиправданим є їх інституційне віднесення до Комітету НААУ з міжнародних зв'язків та одноосібне управління ними головою НААУ, РАУ. Доцільним є віднесення повноважень щодо їх призначення, увільнення та прийняття звітності до компетенції РАУ, статус якої відповідає змісту означених правовідносин.

Ключові слова: адвокатура, Національна асоціація адвокатів України, Рада адвокатів України, комітет, представництво, представник.

The article is devoted to the legal status of entities representing the Ukrainian National Bar Association (hereinafter – UNBA) in other countries, the history of their emergence, development and transformation.

It has been established that currently the representation of UNBA abroad is carried out with the help of representatives who are not under the control of any self-governing body of the bar. The activities of UNBA representatives abroad are characterized by accountability, controllability, planning and coordination.

It was determined that in the period from 2012 to 2015, the representation of UNBA abroad was carried out without a specially created entity for this purpose. From December 17, 2015 to November 17, 2016, the representation of UNBA abroad was represented by foreign representations that were formed exclusively by UCA.

From November 17, 2016 to August 2, 2022, the representation of UNBA interests outside of Ukraine was carried out by UNBA representative offices abroad, which were created by UCA and formed by the head of UNBA, UCA with the active participation of the UNBA Committee on International Relations. From August 2, 2022, the representation of UNBA abroad is carried out by natural persons – representatives who are appointed, dismissed and controlled by the head of UNBA, UCA, as well as coordinated and controlled by the Committee on International Relations of UNBA.

It is summarized that the representation of UNBA abroad developed in a way of moving from complex forms to simple ones: from separate units of UNBA, which are created and controlled by the highest permanent body of self-governance of lawyers – UCA, to individual persons whose legal personality is determined by the head of UNBA, UCA.

The opinion was expressed that in view of the significance of the activities of UNBA representatives abroad, their institutional assignment to the UNBA Committee on International Relations and their sole management by the head of the UNBA, UCA is unjustified. It is expedient to attribute the powers regarding their appointment, release and acceptance of reporting to the competence of the UCA, the status of which corresponds to the content of the specified legal relationship.

Key words: advocacy, Ukrainian National Bar Association, Ukrainian Council of Attorneys, committee, representation, representative.

Відповідно до законодавства України та Статуту НААУ, затвердженого Установчим з'їздом адвокатів України 17 листопада 2012 року (з наступними змінами), Національна асоціація адвокатів України (далі – НААУ) представляє адвокатуру України у відносинах з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами, організаціями, установами, підприємствами незалежно від форм власності, громадськими об'єднаннями та міжнародними організаціями. Згідно зі Статутом НААУ веде активну міжнародну діяльність, у тому числі: взаємодіє з міжнародними та іноземними організаціями адвокатів, розробляє та реалізує програми обміну та стажування адвокатів закордоном, засновує або вступає у міжнародні та всеукраїнські громадські організації, підтримує міжнародні зв'язки адвокатури України, взаємодіє з національними та іноземними громадськими організаціями та міжнародними неурядовими організаціями, здійснює співробітництво та підтримку правових громадських організацій в Україні та інше [1].

В умовах повноцінного військового вторгнення, діяльність НААУ за кордоном набула особливого значення, оскільки має наслідком не тільки поширення проукраїнської позиції, а й залучення грошових коштів, які використовуються для задоволення потреб адвокатів [2; 3, с. 224].

З огляду на таку актуальність діяльності НААУ за кордоном, особливої наукової уваги потребує правовий статус утворень, що представляють асоціацію адвокатів в інших країнах, історія їх виникнення, розвитку та трансформації.

Діяльність НААУ за кордоном сформувалась в окремий формалізований напрямок в 2015 році у спосіб прийняття Положення про іноземне представництво НААУ за кордоном, затвердженого рішенням Ради адвокатів України (далі – РАУ) від 04 липня 2015 року № 17 [4].

Таке положення передбачало, що задля вдосконалення роботи НААУ на міжнародній арені у системі НААУ можуть створюватися додаткові органи, у тому числі відокремлені іноземні підрозділи (відділення, філії, представництва). Іноземне представництво НААУ

створюється рішенням РАУ, не є юридичною особою та представляє інтересів НААУ за кордоном у конкретній державі в межах законодавства країни (перебування)

Діяльність представництв НААУ неодноразово здобувала критики з боку адвокатів [5; 6]. Зокрема, з найбільш значних побоювань – щодо збільшення видатків НААУ за рахунок фінансування діяльності представництв за кордоном.

У відповідь на це рішенням РАУ від 17 грудня 2015 року № 159 до вказаного Положення було внесено зміни та прямо передбачено, що НААУ, РАУ не здійснює фінансування та не покриває витрат іноземних представництв [4].

Як зазначив голова Комітету з міжнародних зв'язків НААУ І.П. Гречківський, слід розуміти, що представництва – це робота на громадських засадах. У кожному представництві працює одна-дві людини, які самостійно організують роботу цих офісів. Важливо, що НААУ не покриває витрати на цю діяльність. Наші представництва функціонують як почесні консульства. Головне завдання – підтримувати діалог з місцевими адвокатурами. Якщо нам потрібно швидко організувати певний захід або почути експертну думку колеги, ми маємо підтримку представництв [7].

Вже у наступному році від дати прийняття першого положення, рішенням РАУ від 26 лютого 2016 року № 69 було затверджено інший акт НААУ з цього приводу – Положення про представництво НААУ за кордоном.

Основною відмінністю змісту вказаного Положення від попереднього було зміна назви досліджуваного утворення НААУ з «іноземного представництва НААУ за кордоном» на «представництво НААУ за кордоном»; передавання повноважень по призначенню та звільненню директорів представництв НААУ за кордоном від РАУ до голови НААУ, РАУ; наділення Комітету НААУ по міжнародним зв'язкам повноваженнями щодо звернення до РАУ з поданням про створення й ліквідацію представництва НААУ за кордоном, а також до голови НААУ, РАУ з поданням про призначення та звільнення директора представництва НААУ за кордоном, який за посадою є членом цього комітету [8].

В подальшому таке Положення було удосконалено: рішенням РАУ від 23 квітня 2016 року № 106 до нього були внесені зміни, основний зміст яких полягає в термінологічному узгодженні актів НААУ, зокрема, з Положенням про Комітет НААУ з міжнародних зв'язків, а також у встановленні одноосібного порядку створення та ліквідації представництва НААУ за кордоном РАУ [8].

Вже 17 листопада 2016 року рішенням РАУ № 263 було затверджено нове Положення про представництво НААУ за кордоном.

Не дивлячись на те, що це знову був новий акт НААУ, фактично до попереднього Положення було додано лише те, що в кожній державі можуть створюватись одне або більше представництв, які функціонують в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці держави перебування і координуються через Комітет з міжнародних зв'язків НААУ; повернуто механізм створення представництва НААУ за кордоном за поданням Комітету з міжнародних зв'язків; розширено повноваження Комітету з міжнародних зв'язків (наприклад, додано повноваження затверджувати річний графік та план діяльності представництва) [9]. Дане положення існувало у незмінній редакції до 2022 року.

Крім цього, Положенням про Комітет міжнародних зв'язків НААУ, затвердженого рішенням РАУ від 01 червня 2018 року № 83, передбачено, що міжнародну діяльність НААУ забезпечують: НААУ в особі Голови та заступників НААУ, РАУ; Комітет з міжнародних зв'язків в особі голови комітету; представництва НААУ за кордоном в особі директорів цих представництв; інші особи, у випадках передбачених Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», актами НААУ, РАУ. Цим же поло-

женням представництва НААУ за кордоном віднесено до інституційної структури вказаного комітету та визначено, що вони створені задля вдосконалення роботи НААУ на міжнародній арені, згідно діючого законодавства України, статуту НААУ та Положення про Раду адвокатів України.

Зазначеним актом НААУ також визначено, що саме Комітет з міжнародних зв'язків (його окремих член – за дорученням Комітету) координує представництво НААУ за кордоном, а Рада Комітету – затверджує річні графіки та плани діяльності представництв. Директори самостійно вирішують питання організації і діяльності представництв НААУ за кордоном, підзвітні РАУ, підзвітні і підконтрольні Раді Комітету з міжнародних зв'язків [10].

Продовжуючи тенденцію інтеграції представництв НААУ за кордоном до структури Комітету НААУ з міжнародних зв'язків, 18 квітня 2022 року було видано розпорядження голови НААУ, РАУ № 57 «Про встановлення спеціальних (додаткових) завдань та прав Комітету з міжнародних зв'язків, затвердження інституційної структури комітету». Додаток 2 до цього розпорядження було повністю присвячено координації Комітетом представництв НААУ за кордоном, а його норми повністю повторюють описані вище норми Положення про представництво НААУ за кордоном та Положення про Комітет НААУ з міжнародних зв'язків [11].

На виконання вказаних актів НААУ в період з 2015 року до 2022 року згідно відомостей веб-сайту НААУ було створено 43 представництва НААУ за кордоном: в Австралії, у Арабській Республіці Єгипет (м. Каїр), у Арабській Республіці Єгипет (м. Хургада), в Грецькій Республіці, в Державі Ізраїль (м. Нешер), в Державі Ізраїль (м. Тель-Авів), в Італійській Республіці, в Італійській Республіці (м. Неаполь), в Республіці Італія (м. Прато), в Канаді (м. Ванкувер), в Королівстві Данія (м. Холстебро), в Республіці Індія (м. Нью-Делі), в Ісламській Республіці Пакистан (м. Ісламабад), в Королівстві Іспанія, в Королівстві Іспанія (м. Валенсія), в Королівстві Іспанія (м. Малага), в Королівстві Іспанія (м. Мадрид), в Королівстві Нідерланди (м. Амстердам), в Королівстві Швеція (м. Стокгольм), у Латвійській Республіці, у Литовській Республіці (м. Вільнюс), в Мексиканських Сполучених Штатах, у Сполучених Штатах Америки, в Сполучених Штатах Америки (штат Північна Кароліна), в Об'єднаних Арабських Еміратах, в Республіці Австрія (м. Відень), в Республіці Болгарія (м. Бургас), в Республіці Болгарія (м. Велінград), у Республіці Кіпр, у Республіці Польща (м. Варшава), в Республіці Польща (м. Краків), в Республіці Португалія (м. Лісабон), в Республіці Португалія (м. Порту), в Республіці Чехія (м. Прага), у Російській Федерації, в Румунії (м. Бухарест), у Словацькій Республіці, у Турецькій Республіці, в Угорщині, в Федеративній Республіці Німеччина (м. Берлін), у Французькій Республіці, у Швейцарській Конфедерації (м. Букс), у Швейцарській Конфедерації (м. Женева) [12].

В процесі правового та організаційного розвитку НААУ нормотворча та управлінська техніка створення представництв істотно змінювалась: перші представництва за кордоном створювались та формувались виключно рішенням РАУ (здебільшого до 2016 року), основана частина представництв створювалась рішенням РАУ, а кадрово формувались розпорядженням голови НААУ, РАУ (до 2022 року), останні – створювались лише розпорядженням голови НААУ (у 2022 році). При цьому паралельно у назві представництв використовувались прийменники «в» (наприклад, представництво НААУ в Республіці Чехія) та «у» (наприклад, представництво НААУ у Словацькій Республіці).

Не дивлячись на те, що по частині оприлюднених представництв належної інформації, хоча б щодо адреси розташування та контактів представництва, не було [12], відомо, що представництва НААУ за кордоном активно працювали, включно й у період воєнного стану в Україні:

проводили зустрічі з керівниками найвищих органів державної влади [13, с. 52], комунікували з дипломатичними установами [14], надавали допомогу значній кількості громадян, які опинились в країні розміщення представництва [15], брали участь у міждержавних та інших заходах [16, с. 18], надавали допомогу українцям, які шукають притулку в інших державах [17], допомагали у залученні коштів адвокатам, які постраждали від війни [18] тощо.

Аналіз оприлюдненої інформації щодо представництв НААУ за кордоном дозволяє стверджувати, що представництва виконували покладені на них функції у сфері міжнародної діяльності НААУ достатньо ефективно. Водночас відсутність належного обсягу інформації про представництва НААУ (наприклад щодо складу та адрес частини представництв, підстав їх створення розпорядженням голови НААУ, РАУ, звітів за результатами діяльності тощо), на наш погляд, значно зменшує рівень можливої суспільної та корпоративної користі, яку вони могли принести.

Аналогічно відсутні відомості про причини ліквідації всіх представництв НААУ, адже ще 05 липня 2022 року було створено п'ять нових представництв в Європі, тобто їй доцільність презюмувалась, а вже 02 серпня 2022 року рішенням РАУ № 59 всі представництва було ліквідовано [19].

Цим же рішенням РАУ було затверджено новий акт НААУ у цій сфері – Положення про представництво НААУ за кордоном, яким концептуально представництва НААУ, як утворення (підрозділи) асоціації адвокатів, замінено на представників НААУ, як фізичних осіб.

Більшість правил, які діяли до 02 серпня 2022 року та могли бути застосовані до представників, залишені без змін: їх може бути більше одного в країні перебування; вони є членами Комітету НААУ з міжнародних зв'язків без права голосу; діють на засадах самофінансування; координуються Комітетом НААУ з міжнародних зв'язків; виконують представницькі функції тощо.

Водночас, вказане положення містить і нові норми: голова НААУ, РАУ самостійно призначає таких представників своїм розпорядженням та вони підзвітні йому; представники НААУ за кордоном зобов'язані погоджувати свої дії з Комітетом НААУ з міжнародних зв'язків та щомісяця звітувати перед ним; розпорядження голови НААУ, РАУ та рішення Комітету НААУ з міжнародних зв'язків є обов'язковими для виконання ними; їх повноваження підтверджуються окремим документом, що видається представникам головою НААУ, РАУ тощо.

Така трансформація представництва НААУ за кордоном свідчить про те, що статус представників НААУ в інших державах став більш схожим на статус дипломатичних працівників, а повний контроль за ними здійснюватиме голова НААУ, РАУ та підконтрольній йому Комітет з міжнародних зв'язків.

Таким чином, на даний час представництво НААУ за кордоном здійснюється за допомогою представників, до яких відсутні будь-які вимоги. Тобто, встановлення здатності таких фізичних осіб здійснювати представництво визначається лише у спосіб її суб'єктивної оцінки керівником НААУ, РАУ. Такі представники діють в управлінській вертикалі: представник – Комітет НААУ з міжнародних зв'язків – голова НААУ, РАУ та жодному органу адвокатського самоврядування не підконтрольні. Для діяльності

представників НААУ за кордоном характерна підзвітність, підконтрольність, плановість та скоординованість.

За результатами проведеного дослідження нами сформувано наступні висновки:

1. У період часу з 2012 року до 2015 року представництво НААУ за кордоном здійснювалось без спеціально створеного для цього утворення: посадовими особами НААУ, комітетами НААУ, адвокатами тощо. З 17 грудня 2015 року до 17 листопада 2016 року представництво НААУ за кордоном було представлено іноземними представництвами, які формувались виключно РАУ. З 17 листопада 2016 року по 02 серпня 2022 року представництво інтересів НААУ за межами України здійснювалось представництвами НААУ за кордоном, які створювались РАУ, а формувались головою НААУ, РАУ за активної участі як в процесі створення та формування, так і в процесі їх діяльності, Комітету НААУ з міжнародних зв'язків. З 02 серпня 2022 року представництво НААУ за кордоном здійснюється фізичними особами – представниками, які призначаються, звільняються та контролюються головою НААУ, РАУ, а також координуються та контролюються Комітетом НААУ з міжнародних зв'язків.

2. НААУ не публікує звітів про діяльність своїх представницьких утворень за кордоном, повної інформації про такі утворення та зміст їх діяльності. Зазначене негативно позначається на здатності таких утворень бути доступними для адвокатів України та ефективними у своїй роботі. Крім цього, відсутність повної інформації про представництва НААУ за кордоном за період їх діяльності та причини їх ліквідації зумовлюють неможливість оцінити відповідне рішення РАУ на предмет виваженості, обґрунтованості та доцільності.

3. Представництво НААУ за кордоном розвивалось у спосіб руху від складних форм до простих: від відокремлених підрозділів НААУ, що створюються та контролюються вищим постійно діючим органом адвокатського самоврядування – РАУ, до окремих осіб, правосуб'єктність яких одноосібно визначається головою НААУ, РАУ. Тенденційно представники НААУ за кордоном здійснюватимуть свої функції в традиціях української дипломатичної служби та їх статус буде схожим на статус консулів.

4. Не дивлячись на сумнівну доцільність тотальної заміни під час воєнного стану утворень НААУ, які вже реалізувались у відносинах з зовнішніми суб'єктами, представники НААУ можуть продовжити успішне представництво асоціації адвокатів України за кордоном. Водночас, з огляду на значущість діяльності представників НААУ за кордоном, не виправданим є їх інституційне віднесення до Комітету НААУ з міжнародних зв'язків та одноосібне управління ними головою НААУ, РАУ. Доцільним є віднесення повноважень щодо їх призначення, звільнення та прийняття звітності до компетенції РАУ, яка є представницьким колегіальним органом адвокатського самоврядування і статус якої відповідає змісту означених правовідносин. Вказане не позбавляє РАУ можливості доручити голові НААУ, РАУ та/або Комітету НААУ з міжнародних зв'язків здійснювати функції щодо призначення, звільнення та поточного контролю за діяльністю представників НААУ у певні періоди, у певних обсягах та за певних обставин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Статут Національної асоціації адвокатів України: рішення установчого з'їзду адвокатів України від 17.11.2012 р. *Веб-сайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshi-dokumenty/statut_naau.pdf.
2. Іноземні благодійники пожертвували майже півмільйони доларів для підтримки адвокатів України (заголовок з екрану). *Веб-сайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: <https://unba.org.ua/news/7544-inozemni-blagodijniki-pozhertvuvali-majzhe-pivmil-jonadolariv-dlya-pidtrimki-advokativ-ukraini.html>.
3. Каденко О.О. До питання діяльності опікунської ради для розподілу благодійної допомоги адвокатам, які постраждали внаслідок воєнних дій. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття* (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Т. 2. С. 223-226.

4. Положення про іноземне представництво Національної асоціації адвокатів України: рішення Ради адвокатів України від 17.12.2015 р. № 17. *Веб-сайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2015-12-17-polozhennya-159_567d9f7cad57e.pdf.
5. Головань І. І знову про представництва Національної асоціації адвокатів. URL: <https://blog.liga.net/user/igolovan/article/20642>.
6. Коронавірус адвокатури. Хто винен і що робити? *Lexinform*. Юридичні новини України. 02.03.2020. URL: <https://lexinform.com.ua/v-ukraini/koronavirus-advokatury-hto-vynen-i-shho-robyty/>.
7. Голова Комітету з міжнародних зв'язків Іван Гречківський: «За кордоном поважають наших адвокатів, негативні стереотипи на це не впливають». *Закон і Бізнес*. В. 47 (1501). 21.11.-27.11.2020. URL: https://zib.com.ua/ua/145652-golova_komitetu_z_mizhnarodnih_zvyazkiv_naau_ivan_grechkiivsk.html
8. Положення про представництво Національної асоціації адвокатів за кордоном: рішення Ради адвокатів України від 26.02.2016 р. № 69. *Веб-сайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2016-02-26-polozhennya-69_56ead27be2fd3.pdf.
9. Положення про представництво Національної асоціації адвокатів України за кордоном: рішення Ради адвокатів України від 17.11.2016 р. № 263. *Веб-сайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-11-17-r-shennya-rau-263_584015de7e7d5.pdf.
10. Положення про Комітет з міжнародних зв'язків НААУ: рішення Ради адвокатів України від 01.08.2018 р. № 83. *Веб-сайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/files/Rishennya/83%20Polojennya.pdf>.
11. Розпорядження голови Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України «Про встановлення спеціальних (додаткових) завдань та прав Комітету з міжнародних зв'язків, затвердження інституційної структури комітету» від 18.04.2022 р. № 57. *Веб-сайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/files/Rishennya/R_57_2022.04.18%20.pdf.
12. Представництва НААУ за кордоном. *Веб-сайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: <https://unba.org.ua/foreign-representations>.
13. Звіт НААУ за 2020 рік. *Веб-сайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/news/zvity/UNBA_ANNUAL_REPORT_2020.pdf.
14. Посол України у Литовській Республіці В.Яценківський зустрівся з директором представництва Національної асоціації адвокатів України в Литві С. Бедригою. *Веб-сайт Посольства України в Литовській Республіці*. 15.07.2020 р. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/news/posol-ukrayini-u-litovskij-respublic-i-vyacenivskij-zustrivysya-z-direktorom-predstavnictva-nacionalnoyi-asociaciyi-advokativ-ukrayini-v-litvi-sbedrigoyu>.
15. Українська адвокатура бере активну участь в розробці європейських стандартів роботи адвокатів, – Валентин Гвоздй. *Сьогодні*. 08.07.2021 р. URL: <https://www.segodnya.ua/ua/company/ukrainskaya-advokatura-aktivno-uchastvuet-v-razrabotke-evropeyskih-standartov-raboty-advokatov-valentin-gvozdij-1562493.html>.
16. Звіт Національної асоціації адвокатів України за 2019 рік. *Веб-сайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/news/zvity/NEW_ANNUAL_REPORT_2019_05.pdf.
17. Представництва НААУ за кордоном надають допомогу українцям, які виїжджають у пошуках притулку (заголовок з екрану). *Advokat Post*. 27.02.2022 р. URL: <https://advokatpost.com/predstavnytstva-naau-za-kordonom-nadaiut-dopomohu-ukraintsiam-iaki-vyizhdzaiut-uposhukakh-prytulku/>.
18. Представництва НААУ за кордоном допомагають залучати благодійні кошти адвокатам України (заголовок з екрану). *Веб-сайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: <https://unba.org.ua/news/7347-predstavnictva-naau-za-kordonom-dopomagayut-zaluchati-blagodijni-koshti-advokatam-v-ukraini.html>.
19. Положення про представництво Національної асоціації адвокатів України за кордоном: рішення Ради адвокатів України від 02.08.2022 р. № 59. *Веб-сайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2022-08-01-r-shennya-rau-59_62fcfad1315e4.pdf.